

Література:

1. Бурковська Л.Д. Дистанційна освіта в Україні // Соціально-гуманітарні та психологічні науки. - Хмельницький : ХНУ. - 2004. - С. 43 - 45.
2. Бурковська Л.Д., Бідасюк Н.В. Дистанційне навчання в системі освіти // Збірник наукових праць. – Хмельницький : ТУП. – 2003. – С. 117 – 118.
3. Гребенщикова А.В. Формирование профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами информационно-коммуникационных технологий : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Гребенщикова Александра Вячеславовна Челябинск, 2005. - 179 с.
4. Козубовська І.В. Дистанційне навчання в системі освіти / Козубовська І.В., Сагарда В.В., Пічкур О.П. – Ужгород : УжНУ, 2002. – 364 с.
5. Технологічність як основний методичний підхід до створення курсів дистанційного навчання через Інтернет // Матеріали Другої Всеукраїнської конференції молодих науковців «Інформаційні технології в науці та освіті». — Черкаси, 2000. — С. 18.

В статті розглядається підготовка майбутніх перекладачів як поєднання очного та дистанційного навчання. Висвітлюється поняття дистанційного навчання, характеризуються його засоби та можливості практичного застосування на практиці. Теоретично обґрунтовується необхідність запровадження змішаної форми навчання для покращення підготовки майбутніх перекладачів.

Ключові слова: дистанційне навчання, навчання перекладачів, професійна підготовка, спілкування, комунікативність.

В статье рассматривается подготовка будущих переводчиков как сочетание очного и дистанционного обучения. Освещается понятие дистанционного обучения, характеризуются его средства и возможности практического применения. Теоретически обосновывается необходимость введения смешанной формы обучения для улучшения подготовки будущих переводчиков.

Ключевые слова: дистанционное обучение, обучение переводчиков, профессиональная подготовка, общение, коммуникативность.

This article deals with the teaching of future interpreters as combination of full-time and distance teaching. The notion of distance learning is explained, also the means and possibilities of practical using are characterized. The necessity of introducing the mixed form of teaching for improving the educational process of future translators is theoretically based.

Keywords: distance learning, translators, training, communication, communicativeness.

УДК 37.02
ББК 74

В.Л. Дубровський
м. Ніжин, Україна

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Зміни в країні, нові економічні відносини, реформи не можуть не впливати на систему освіти як головної ланки формування громадян України і вимагають використання нових методів підготовки вчителя, вчителя-професіонала, який глибоко знає свій предмет, має гарну фундаментальну та психолого-педагогічну підготовку, професійну ерудицію, високу загальну культуру, що забезпечує формування творчої особистості школяра.

Проблема професійної готовності до педагогічної діяльності хвилює широке коло науковців. Так, аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя висвітлені у працях І.Зязюна, Р.Балла, Н.Кузьміної, Н.Ничкало, С.Сисоєвої, О.Пехоти і ін.

Головним завданням в професійно-особистісному розвитку студентів є формування в них культури професійного мислення, що включає в себе, зокрема, практичність мислення; орієнтацію його на вирішення різних проблем як в професійному, так і соціальному плані; творчий характер мислення; діалектичність мислення; логічність і конкретність; врахування

ефективного використання засобів, прийомів навчання і виховання; володіння понятійним апаратом; орієнтацію в мисленні на діалог з іншими, на розуміння і повагу інших думок, точок зору і т.п.

Соціальна потреба у педагогах нового типу є природньою і одним із пріоритетних напрямів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів ми вважаємо вдосконалення їх готовності до технологічної грамотності, що є важливою передумовою для досягнення досконалості в подальшій педагогічній діяльності. Як показує досвід, не завжди приділяється належна увага формуванню комплексу професійно значущих якостей особистості, які забезпечують високий рівень професіоналізму майбутніх учителів в конкретних умовах складного сучасного педагогічного процесу. Однією із таких проблем є формування у майбутніх педагогів культури мислення, культури практичного розуму.

С. Рубінштейн, характеризуючи особливості практичного розуму, підкреслює, що «...практическое мышление требует более изощренной наблюдательности и внимания к отдельным, частным деталям, предполагая умение использовать для решения задачи в частном случае то особенное и единичное в данной проблемной ситуации, что не входит полностью и без остатка в теоретическое обобщение, оно требует также умения быстро переходить от размышления к действию и обратно» [1, с.308].

Основа розумового виховання особистості полягає в прищепленні студенту основних положень культури мислення. При цьому культуру ми розглядаємо як досвід діяльності в тій чи іншій сфері буття, в даному випадку – в процесі мислення, а не розв'язанні тих чи інших завдань, відокремлених від практики існування.

На жаль, частіше процес засвоєння нових знань студентами проходить шляхом конспектування чи запам'ятовування. В такому випадку ми не можемо говорити про позитивні зміни в сприйнятті оточуючої дійсності, поки викладач і студенти не визначились відносно кожного терміну, про який іде мова. Дати визначення поняттю часто, на жаль, не може не тільки студент, а і викладач, який його вживає.

Багато понять людина усвідомлює ще в дитинстві, як кажуть – з молоком матері. Але уява про різні поняття пересічного громадянина і наукової думки в більшості випадків не співпадають. Тому перша вимога, яку ми повинні висунути, – дати визначення кожному поняттю, яке ми вживаємо. Визначення до кришталевої ясності і чіткості. А це вимагає від викладача та студента певного рівня філософської культури та знання прийомів і правил логічного мислення.

Для того, щоб самотужки дати визначення, на практиці існують різні способи. Наприклад, визначити, до якого ряду понять належить слово, а тоді визначити, чим воно відрізняється від інших, схожих понять даного ряду. Так, стілець – предмет меблів, пристосований для сидіння; але для цього пристосовані також крісло, табурет, лава, диван тощо. Визначення буде повним, якщо ми зазначимо, чим відрізняється стілець від інших перерахованих предметів. При цьому слід пам'ятати, предметно чи образно застосовуються поняття: вікно в стіні; «вікно» між парами. Необхідно проаналізувати всі словосполучення, де застосовується потрібне поняття. Знати і розрізняти етимологічне й історичне при використанні терміну. Так, етимологічно «чесний, чевчувати, пригощати», тобто заможний, а історично «чесний» ми розуміємо як «той, хто не обманує».

Необхідне також вміння вилучити потрібне поняття з речення та замінити іншими поняттями, щоб не змінився загальний сенс висловлювання. Також потрібно пам'ятати три головні пункти, які необхідно визначити відносно висловленої кимось тези: 1) дати визначення поняттям;

2) визначитися за кількістю (напр., теза – «учні не люблять навчатися» – двоє, троє, всі, декілька; завжди чи не завжди); 3) з'ясувати модальність –наскільки, в якій мірі щось ймовірне.

Як ми бачимо, і до, на перший погляд, легких понять, треба віднестись з повагою, серйозно, не говорячи вже про більш складні.

Дозвольте згадати вислів відомого педагога Ю. Азарова: «Вихователь завжди повинен бути філософом, якщо він не філософ, то він перетворюється у діяльного невігласа» [2, с.28]. Ми можемо озброїти майбутнього вчителя новітніми технологіями, навчити усім професійним мудрощам. Але все це буде «вогнепальною зброєю» в руках у мавпи, якщо людині не властива культура мислення. Такий вчитель ще небезпечніший за того, який не має тієї зброї, тобто не вміє навчати. Так, у соборному посланні (3.1,2) св. Апостол Яків попереджує: «Не багато хто ставайте, брати мої, учителями, знаючи, що більший осуд приймемо. Бо багато ми всі помиляємось...» [3].

Дуже велику увагу культурі мислення ще до жовтневого перевороту приділяв проф. С.Поварнін. Так, у своїй роботі «Теорія і практика спору», де йдеться про вміння дати визначення, автор наводить такий приклад: «... в сучасних суперечках постійно зустрічаються слова: інтернаціонал, соціалізм, буржуазія, пролетаріат, соціалізація землі, капітал і таке інше. Між тим, доводиться часто переконуватись, що дуже багато, так би мовити, «соціалістів», зовсім не розуміють, чи не вірно розуміють зміст таких слів» [4,с.31].

Радянська влада, князі радянських часів теж, м'яко кажучи, не були зацікавлені у вмінні вчителя і взагалі, громадянина, самотужки давати визначення поняттям, якими він оперує. Скажемо більше, в науку навмисне вводяться поняття іноземного походження. Так, «безбожник-негідник» стає «атеїстом-науковцем»; слово «частина» (товару, народу) замінюється на слово «партія»; словосполучення «одночасткова система» є абсурд, а «однопартійна система» була фактом тогодення. Людина далі вже мислить по інерції, за звичкою, так, як заведено. Якщо поняття складне, то можна застосовувати педагогічний принцип наочності – показати фільм, де учні бачать скільки, а не розуміють чому, борців полягло за ту чи іншу ідею. До речі, ще Ф.Ніцше відмітив: «... І якщо хто пішов на вогнище в ім'я великої справи, то що цим доведено – що натовпу потрібні не докази, а жести!»

Між тим, ми знову живемо в епоху змін. Але в силу інерції атеїзм є досі синонімом науковості. А якщо не в силу інерції, то яка сила у цьому зацікавлена? Наука, школа, вільні від релігії, церкви, Бога, - *божесвільні*?

Сліпе захоплення західною культурою, сумнівними західними цінностями веде до потурання тих культур, з якими ми пов'язані коріннями. Державною мовою визнана тільки українська мова, хоча при цьому ті, хто приймав «Закон про мову», з високої трибуни в більшості своїй промовляють російською (в кращому випадку) свої ідеї, погляди. Хоча в ряді країн Європи визнано по дві, а то і три державних мови. Російська мова вже не одне століття є мовою науки і в ній добре розроблений науковий апарат. То навіщо забороняти її як мову науки? Уявімо собі, що в Києво-Могилянській Академії в період її розквіту було б заборонено викладання латиною та давньогрецькою? Чи може для того, щоб ми розуміли хай менше, але тільки державною мовою? І що поганого в тому, що Микола Гоголь вчив любові до України російською? Може, хтось зауважить, що наукове пізнання вимагає відмовитись від ціннісного підходу, оголосить його не важливим для науки, і тим самим, як не парадоксально, він теж здійснить ціннісний підхід.

Слід пам'ятати, що цінностями можна маніпулювати, а за допомогою їх – і людською свідомістю. Так, лауреат Нобелівської премії Хайек пише: «Щоб люди дійсно приймали цінності, яким вони зобов'язані самовіддано слугувати, краще всього запевнити їх, що це ті самі цінності, яких вони (у крайньому випадку, гідні з них) притримувались завжди, тільки до тих пір інтерпретація цих цінностей була помилковою. Тоді вони почнуть поклонятися новим богам, впевнені, що новий культ відповідає їх сподіванням, тому, що вони непевно почували самі. В такій ситуації найпростіший та найефективніший спосіб – використовувати старі слова в нових значеннях» [4, с.105].

Значень, як і визначень, може бути одне, два і декілька. Приведемо такий приклад. Сьогодні ми все більше говоримо про гуманізм в освіті. Закликати до гуманізму і не визначитись, про що йдеться, – все одно, що нічого не сказати, чи впасти в іншу крайність, як у гумористичному заклик: «...треба нещадно відривати голову всякому, хто виступає проти гуманізму!» Так що ж таке гуманізм – любити людину такою, якою вона є зараз, з усіма її вадами, чи любити в людині можливість стати досконалою; любити хворобу чи прагнути одужання, запліщити на хворобу очі чи дати ліки, навіть якщо вони і гіркі, чи вдатися до ампутації, ізолювати від оточуючого (ось і лайте інквізицію!)?

Щодо демократичних завоювань – свобода, рівність, братерство. Якщо ми проаналізуємо таке прогресивне поняття, як демократія, то це буде не на користь демократії, так як і прогрес – це не завжди краще. Адже гільйотина – більш прогресивний здобуток, ніж сокира, а атомна бомба – ніж динаміт.

Якщо не вдаватись до глибокого аналізу кожного окремого поняття – свобода, рівність, братерство – а розпізнати їх «по плодах», як вчить Євангеліє [5, с.208], то під цим закликом відбулися найбільші кровопролиття в історії людства. Поставимо лише деякі питання: так, свобода – від кого? діяти по своїй волі – сваволя? діяти за волею – *дія-волю?* рівність – з ким? чи поміж собою? людини і Бога? божевільних і свідомих (Богом) відомих? безсовісних та со(вісних) — «маючих» вість? Може рівні права? Але право –привілей. Рівні привілеї?

Ще давні греки підмітили, що «рівність – це коли усі рівні, але деякі рівніші за інших».

Братерство – монастирська братія чи бандитські братки?

Як ми бачимо, вміння дати визначення – це вміння, від якого залежить дуже багато в справі виховання майбутнього покоління вчителів, і ігнорувати це ми не маємо права.

Звісно, говорячи про формування культури мислення студента як майбутнього вчителя і особистості взагалі, в першу чергу ми повинні спиратися на здатність особистості до саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення і самореалізації). Давши студенту певні знання, уяву, розвинувши певні уміння, викладач повинен спонукати його до роздумів, суджень, аналізу і т.і. Для цього повинен оволодіти сам культурою мови. Хто визнає це як необхідну умову розвитку особистості – скаже спасибі – спаси Боже.

Література:

1. Рубинштейн С. Основы общей психологии. - М., 1940. - С.308.
2. Азаров Ю. Искусство воспитывать. - М.: Педагогика, 1990. - С.28.
3. Новий Заповіт (Як. 3.1,2).
4. Поварнин С. «Спор. О теории и практике спора» // Вопр. философии. - №3. – 1991.
5. Хайек. Дорога к рабству // Вопросы философии. - № 12. - 1990. - С. 105.
6. Євангеліє (Мтф. 7.16).

У статті автор піднімає проблему розуміння термінів, наукових понять, визначень як однієї з умов підвищення і розвитку культури мислення. Значна увага приділяється вимогам до викладача, що формує світогляд студентів.

Ключові слова: культура мислення, розумове виховання, мислення, науковий світогляд, культура мови.

В статье автор рассматривает проблему понимания терминов, научных понятий, определений как одного из условий повышения и развития культуры мышления будущего педагога. Значительное внимание уделяется требованиям к преподавателю, который формирует мировоззрение студентов.

Ключевые слова: культура мышления, умственное воспитание, мышление, научное мировоззрение, культура языка.

The article deals with the problem of necessity of ability to determine different notions as a condition of thinking culture development. The main attention is drawn to the requirements to the teacher, who forms the world outlook of the students.

Keywords: thinking culture, mental education, thinking, scientific world-view, culture of communication